

TE24- uudistuksen eteneminen

Kuntajohtajakokous 26.10.2022 § 4
37/00.04.06/2022

Hallituksen esitys julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi on annettu eduskunnalle 6.10.2022. Hallitusneuvos Jan Hjelt työ- ja elinkeinoministeriöstä selosti uudistuksen valmistelun tilannetta ja taustatekijöitä. Hänen katsauksensa perustui ministerityöryhmän esitykseen 7.7.2022 koskien lausuntokierroksen jälkeen tehtyjä muutoksia. Hän kertoi, että keskeinen palaute liittyi palvelujen tuottamiseen, ei niinkään järjestämisvastuuseen. Palvelujen tuottamisesta on lisätty uusi pykälä. Samoin sopimusvapautta ja järjestelymahdollisuuksia lisättiin. Hän korosti sitä, että työllisyysalueen sisällä kunnat voivat suhteellisen vapaasti sopia palvelujen tuottamisesta. Erityisesti Uudellamaalla erilaisia variaatioita on käytettävissä palvelujen järjestämiseen.

Työvoimapohjan minimitaso poikkeuslupaan kohdistui paljon kritiikkiä. Ehdotuksesta poistettiin 17 000 henkilön alaraja poikkeuksen myöntämiselle. Laissa mainittujen erityisten syiden perusteella palvelut voidaan järjestää työvoimapohjaltaan pienemmällä alueella, jos riittävä palvelutaso voidaan varmistaa. Lähtökohtaisesti 20000 henkilön työvoimapohja mahdollistaa riittävät resurssit, joilla palvelut voidaan asianmukaisesti tarjota. Se tarkoittaa noin 30 htv:n henkilöstöresursseja.

Suhdannekäänteet on tarkoitus ottaa paremmin huomioon. Tavoitteena on, että työllistäminen olisi huomattavasti kannattavampaa kuin nykyisessä mallissa. Rahoituksen kriteeriä muutetaan siten, että laajan työttömyyden painoa nostetaan 30 prosentista 50 prosenttiin ja työikäisen väestön painoa alennetaan 70 prosentista 50 prosenttiin. Toinen tarkistus on kansaneläkeindeksin mukaisiin korotuksiin siirtyminen kuntakompensaatioissa, jotta kompensaatio ei vuosien saatossa reaalisesti alenisi. Rahoitusta ei kuitenkaan tulla tarkistamaan vuositasolla uudelleen. Kolmas keskeinen muutos on valtakunnallisen neuvottelukunnan perustaminen lainsäädännön uudistamista varten. Lisäksi jatkossa kunnilla on mahdollisuus käyttää palkkatukea, jotta ne olisivat vastaavassa asemassa kuin muutkin työnantajat. Kunnille tulee käyttövelvoite valtion asiakastietojärjestelmään alusta lähtien. Mikäli järjestelmien rajapintoja tarvitaan, toteutetaan ne yhteistyössä kuntien kanssa. Järjestämisvastuu siirto on siirretty vuoden 2025 alkuun.

Lopuksi Hjält esitteli uudistuksen toteuttamisen aikataulua. Laki saataneen eduskunnassa hyväksytyksi vuoden 2023 alussa, jonka jälkeen alkaa kuntien neuvottelu-aika. Noin vuoden kuluttua kuntien sopimusten, ilmoitusten ja poikkeuslupien tulisi olla valmiina. Sen jälkeen voidaan aloittaa kunkin organisaation muutosneuvottelut viimeistään tammikuussa 2024. Sen ohella valtion ja kuntien on tehtävä paljon yhteistyötä esimerkiksi hankintojen osalta.

Käytiin vilkas keskustelu, jossa kuultiin, että kuntakokeiluista on käytännössä saatu tietoa siitä, mikä toimii tai mikä ei toimi. TE24 -malli perustuu toisenlaiseen periaatteeseen, kokeilussa ei ole ollut käytössä kannustavaa mallia. Kokeilujen arviointihanke on käynnissä. Neuvottelukunnan kokoonpano on vielä tarkentumatta, mutta valtion ja kuntien välinen dialogi halutaan varmistaa.

Poikkileikkauspäivä nähtiin erityisen ongelmallisena, sillä kunnissa tehtyjen laskelmien perusteella lakiesitykseen tehdyt tarkennukset eivät riitä. Väestönkasvun ja erityisesti maahanmuuton vaikutuksia ei oteta rahoituksessa riittävästi huomioon. Todettiin, että TE- uudistusta on sinällään toivottu pitkään, mutta toteutumassa olevan malli ei ole tyydyttävä. Epäselväksi on jäänyt, miten rahoitusmalli parantaa tilannetta olennaisesti nykyisestä. Laajempi sopimusvapaus luo myös lisää ongelmia ja jo pelkästään tarvittavat sopimusmallit ovat haasteellisia. Järjestämisvastuun ottavalle kunnalle jää viimesijainen vastuu toiminnasta sopimusvapaudesta huolimatta.

Kuntajohtajat näkivät selvää olevan, ettei Uusimaa hyödy uudistuksen toteuttamisesta. Rahoitus ei tule riittämään työttömyysturvan hoitamiseen. Uudistus sakottaa kasvukuntia ja tukee taantuvia kuntia. Käytännössä kyseessä on tulonsiirtomalli Uudeltamaalta muualle maahan.

Puheenjohtaja katsoi lopuksi, että Uudenmaan yhteiselle keskustelulle on tarvetta ja eduskuntakäsittelyyn on syytä vaikuttaa.

Merkittiin TE24-uudistuksen valmistelun tilanne tiedoksi.